

+INFORME SOBRE EL *VOCABULARI DE LES CIÈNCIES DE LA SALUT* DE L'ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA. VALÈNCIA, 2019.

ÍNDIX

Introducció

1.- Accentuació.

CATALÀ / VALENCIÀ (diferència en l'obertura de les vocals)
CATALÀ / VALENCIÀ: (trasllat o dislocació de l'accent)

2.- Terminacions.

-ESA / EA
-SI / -SIS
-ISTA / -ISTE
-I / EU
-US / -O o Ø
-IA / EA
-ATRE / ATRA
-CLE / -CUL

3.- Variants vocàliques.

4.- Formes en la mateixa raïl pero diferent forma en català i valencià.

5.- Catalanismes innecessaris que du el diccionari existint formes valencianes pròpies i diferents.

6.- El vocabulari dona entrada a alguns castellanismes que té el català pero no el valencià.

7.- Formes patrimonials o populars valencianes que no du el vocabulari.

8.- Formes valencianes que remetent a les catalanes o a formes sinònimes innecessàriament.

9.- El vocabulari dona entrada a formes catalanes o molt arcaiques innecessàriament remetent-les a les valencianes.

10.- El vocabulari ignora les variants valencianes.

ERRATES

Introducció:

En primer lloc, destacar que l'obra no està redactada segons les Normes del 32 o de Castelló, en les que la grafia *-tz-* en la terminació *-isar* (realisar, realisador...) no apareixia i a on s'usen les formes *atra, atres...* o la preposició *ab*, entre unes atres coses, sino segons les normes ortogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans (us de la *-tz-*, de *altre, altra...* i *amb* sistemàticament).

Per una atra banda, en ser un vocabulari científic, la majoria de formes que en ell apareixen són tecnicismes, cultismes o neologismes en un orige llatí, grec o anglés, per açò són formes molt paregudes en les tres llengües que s'usen en l'obra (valencià, castellà, anglés). Les diferències generalment estan en cóm adapta cada llengua, segons la seua fonètica i morfologia nominal, cada u dels tèrmens, i ací trobem el primer problema ya que els neologismes o tecnicismes, degut a la gran diferència fonètica existent entre el valencià i el català oriental -que és segons l'Institut d'Estudis Catalans el que marca la norma en català- s'adapten d'una manera en valencià i d'una atra diferent en català. El vocabulari en qüestió dona l'adaptació o la forma catalana, segons la fonètica catalana i no segons la valenciana. Vejam a soles uns eixemples de cada cas, no sent este un anàlisis exhaustiu, fet a rajaploma, i passant per alt molts atres aspectes que requeririen un estudi més permenorisat.

1.- Accentuació:

Donem en primer lloc la forma que apareix en el vocabulari, segons la fonètica catalana, i en segon lloc segons la fonètica valenciana. La diferència està generalment en que català i valencià no coincidixen en l'obertura de les vocals o que adapten una forma de manera diferent traslladant l'accent cada u de forma distinta.

Terminacions que en català són obertes no ho són en valencià i al contrari, no obstant se grafien en el vocabulari segons la fonètica catalana, com ara *-ògraf, -òpata, cèfal...* quan en valencià es pronuncia *-ógraf, -ópata, céfal...*

CATALÀ / VALENCIÀ (diferència en l'obertura de les vocals)

braquiocèfal / braquiocéfal

cardiògraf / cardiógraf

cardiòpata / cardiópata

catèter / catéter

cinocèfal / cinocéfal

dicèfal / dicéfal

diencèfal / diencéfal

dinamogènesi / dinamogénesis

ecògraf / ecógraf

ergògraf / ergógraf

exòmfal / exómfal
gènesi / génesis
hidrotòrax / hidrotórax
llèmena / llémena
macrocèfal / macrocéfal
mamògraf / mamógraf
miògraf / miógraf
naturòpata / naturópata
neoencèfal / neoencéfal
neuròpta / neurópata
paràlisi / paràlisis
plètora / plétora
quiròfan / quirófan
sifilògraf / sifilógraf
telòmer / telóme
tòrax / tórax
urèter / uréter

CATALÀ / VALENCIÀ: (trasllat o dislocació de l'accent. Marquem l'accent per a fer-ho més comprensible)

àcne / acné
audiòfon / audífon
aurèola / aureòla
diòptria / dioptría
èczema / eczéma
limfòcit / limfocít
medúl.la / mèdula
mesostèrnum / mesosternó
monyó / munyó
prògnat / prognat
rubèola / rubeòla
tènar / tenàr
timpà / tímpan
uròlit / urolít

2.- Terminacions:

La morfologia nominal presenta diferències entre català i valencià, per això els tecnicismes s'adapten de diferent manera. El vocabulari utilisa les terminacions catalanes i quan en valencià n'existixen dos i una és convergent en el català usa la convergent; si dona entrada a la variant valenciana és en segon lloc, com a secundària (com fa en la terminació -ista / iste).

CATALÀ / VALENCIÀ: (formes en distinta morfologia o terminació)

-ESA / EA (les formes valencianes en -ea són clàssiques i vives en valencià: vellea, noblea...)

acidesa / acidea
algidesa / algidea
lividesa / lividea
mudesas / mudea

-SI / -SIS (el valencià, com el castellà o l'anglès i moltes altres llengües no emmudix la -s final en esta terminació)

abartrosi / abartrosis
acalcicosi / acalcisosis
acantosi / acantosis
fimosi / fimosis
pròtesi / pròtesis
sinapsi / sinapsis
tisi / tisis

-ISTA / -ISTE (el vocabulari dona la forma valenciana en segon lloc eliminant una diferenciació que el valencià fa entre masculí i femení *oculiste* (masculí), *oculista* (femení). En algun cas el vocabulari ya no dona entrada a la forma valenciana com en *ecografista*, o no usa la forma valenciana en les definicions, com en *naturista* que diu “*especialista* en nutrició”.

agonista (o agoniste) / agoniste m. agonista f.
analista (o naliste) / analiste m. analista f.
anatomista (o anatomiste / anatomiste m. anatomista f.
calliste (o callista) / calliste m. callista f.
dentiste (o dentista) / dentiste m. dentista f.
especialista (o especialiste) / especialiste m. especialista f. (pero el vocabulari du *metge especialista*, no diu *especialiste*)

-ITZAR / -ISAR (el valencià ara i sempre ha pronunciat i escrit -isar: realisar, organisió... la grafia -tz- respon a la fonètica catalana i ni tan sols apareix en les Normes del 32 o Castelló que diu seguir l'Acadèmia Valenciana de la Llengua).

alcoholitzar / alcoholisar
anastomitzar / anastomisar
cauteritzar / cauterisar
paralitzar / paralisar
plasmolitzar / plasmolisar
sensibilitzador / sensibilisador

-I / EU (les formes en -eu, -ea apareixen en els clàssics valencians. En l'obra *Disputa de Viudes donzelles* any 1561 trobem: “Y en actes **venéreus** té gran temple y mida”. En Ausias March trobem “*Qui **tébeu** és, d'amor és enemich*”).

calcani / calcàneu
clitoridi / clitorídeu
crani / cràneu
cutani / cutàneu
epicrani / epicràneu
luti / lúteu
neurocuti / neurocutàneu
nucli / núcleu
pericrani / pericràneu
pilosebaci / pilosebàceu
sabaci / sabàceu
sanguini / sanguíneu
soli / sòleu
veneri / venéreu

-US / -O o Ø (en un intent d'eliminar la -o àtona final, per no ser considerada genuïna en català segons l'Institut d'Estudis Catalans i aprofitant el fet que el català oriental la -o àtona la pronuncia -u, han adoptat esta pronunciació afegint una -s final per a donar un aspecte mé cult, pero es tracta d'una pura invenció artificial).

anus / ano (també es diu en valencià popularment *ses, furó, fogó, florí, forigol*)
falus / fal
fetus / fetu
globus / globo
porus / poro (Ya Arnau de Vilanova en el s. XIII usava la forma *poro*).

-IA / EA

cesària / cesàrea
còrnia / còrnea
cranià / craneà

-ATRE / ATRA

foniatre / foniatra
geriatre / geriatria
pediatre / pediatria

-CLE / -CUL (El valencià, llevat de formes patrimonials com *mascle*, *muscle* i algunes atres, ha pres la terminació culta del llatí *-culum*, aixina per eixemple del llatí *diverticulum* fa *divertícul* i els seus derivats *diverticular...* i no *diverticle*.)

calicle / calícul

canalicle / canalícul

corpuscle / corpúscul

denticle / dentícul

funicle / funícul

ossicle / ossícul (i el derivat seguix la raïl *-cul* i fa *ossicular*)

penduncle / pedúncul (i el derivat seguix la raïl *-cul* i fa *peduncular*)

reticle / retícul (i el derivat fa *reticular*)

testicle / testícul

3.-Variants vocàliques:

CATALÀ / VALENCIÀ

bescoll / bascoll

braquiesòfag / braquiesòfec

cartílag / cartílec

clevill / clavill

esòfag / esòfec

estòmag / estòmec

fístula / fístola

gigantisme / jagantisme

infermer / enfermer. (La forma *enfermer* és clàssica com mostra la documentació antiga i no és un castellanisme. La forma “infermer”, que du el vocabulari, és una variant vulgar o dialectal que el català ha adoptat com a normativa pel simple fet de diferenciar-se del castellà. “*Sie a tots coneguda cosa com nós, frare Bernat Pallarés, enfermer del monestir de Benifaça*”. Document de 1299 de Berenguer de Ripoll.)

infermeria / enfermeria

naixement / naiximent

poagre / puagre

queixal / quixal

sofraja / sofrage (també es diu en valencià *corba* o *regata*)

turmell / tormell

4.-Formes en la mateixa raïl pero diferent forma en català i valencià:

amagrint / emmagrint

aparell / aparat (els *aparells* en valencià equival als *aparejos* en castellà)

arrel / raïl (*arrel* també s'usa en valencià, pero *rail* és més etimològica i molt usada pero el vocabulari no l'arregla)

avantbraç / antebraç (en valencià *avantbraç* és una peça de l'antiga armadura)

avortament / abort

balbejar / balbucejar (*balbucejar* és correcta, de fet el vocabulari dona *nalbuceig*)

bioassaig / bioensaig

brià / briant o herpes

brotada / brot, eixida o erupció

bua / buba o pupa

cataracta / catara

cec / cego

coix / coixo

colleró / collarí (en valencià el *colleró* es un aparell dels cavalls)

comarot / comaró o parter

crebassa / quebraça

crosta / costra

cruiximent / cloiximent

esgotament / agotament

esvaniment / desvaniment

nariu / narigal (en castellà *narina*)

oïda / oït (el vocabulari dona la forma valenciana *oït* pero la remet a la catalana *oïda*)

olfacte / olfat

òrgan / orgue

panaliç / panadiç (també es diu en valencià *cercadits* o *rodadits*)

parpella / parpall

peladella / pelat

planell / palmell o palma (en valencià el *planell* equival a *rellano* de l'escala en castellà)

pneumatocele / neumatocele

pneumatografia / neumatografia

porcellanes / porcelanes

postema / apostema

pruija / pruit (castellà *prurito*, anglés *pruritus*)

remeiar / remediar (del llatí *remediare*)

segrest / seqüestre

tamponar / entaponar

vèrtex / vèrtic

vertigen / vèrtic

veure / vore

5.- Catalanismes innecessaris que du el diccionari existint formes valencianes pròpies i diferents.

batec i batut / glapit (en castellà *latido*)
bategar / glapir (en castellà *latir*)
calfred / ariçonada, borró, tremolí, esgarrif
canell / monyica o gobanella
cant / coa (*comisura*)
carn fugida / esguell, esgarró (*esguince*)
carnot / carnositat
cascadura / pèl de mamella
clatell / bascoll
clevill i clivella / clavill
closca / caixquerola, tapa del cervell, test o testerola
coïssor / coentor
el son i la son / la sòn (en valencià només és femení)
embotornar / botinflar
empenya / cara del peu
encomanar / apegar, contagiar (*encomanar* en valencià significa *encarregar*)
escorça / corfa (*escorça* és un arcaisme en valencià)
esquinç / esguell (en castellà és *esguince*)
farmaciola / botiquí, farmacoteca
feridura / apoplexia
fiblada / picada, picotada
foguerada / flamerada (castellà *llamarada*)
fortor / pudentor (fortor en valencià és fortalea. En castellà és *hedor*)
la sida / el sida
la síndrome / el síndrome
maluc / costat, cadera
mamadora / mamantona
megesa / meja
natja / galta del cul, anca
nounat / criancó
pegadell / gleva de mal
pellar / encarnar
plombatge / empast
postremós / purulent
provalença / provalència
ranera / estertor
rautija i rutija / carraspera
remolliment / reblaniment
restret / estrenyit
sangfluix / hemorràgia

sangtraït / blaüra, blaüró, moradura, equimosis
sec / senyal o marca
sedeny / sedal
sobrebraç / braó o bíceps
sobresang / apoplexia
templa / pols (en castellà *sien*)
tirallet / mamantona
tolit / baldat o caixmat (en castellà *tullido*)
tragit / oix (en castellà *náusea*)
vaccí / vacuna
vaccinar / vacunar
ventrellada / empaig, enfit
xarop / eixarop
xarpa / garra
xarxa / ret (la *xàrcia*, que no *xarxa*, en valencià és el conjunt d'ormejos i rets per a peixcar)

6.- El vocabulari dona entrada a alguns castellanismes que té el català pero no el valencià:

escama / escata
escamós / escatós
otorino / otorrí
tripa / pancha, budell

7.- Formes patrimonials o populars valencianes que no du el vocabulari.

abotargar
adolir (*adolecer*)
aflaquir-se
alengar (respirar)
alifac (*achaque*)
animeta (pupila de l'ull, només du *nineta*)
apegadiç (*contagioso*)
aprimar-se
aquerat (consumit per la fam)
baldar (*tullir*)
boira (leucoma)
bossada (*vómito*)
bossar (vomitar)
buanya (costra d'una llaga seca)
budell cego, tercer o girat
budell dejú

budell primer
budell quint o dogat
caçoleta (ròtula)
carpir (debilitar)
cavall (tumor per infecció venérea)
chàquia
clavill (*grieta*)
convaléixer
copró (*rabadilla*)
desmenjar
dit gorri, gorrunchet o corrunchet (*meñique*, només du *dit xicotet*)
dit gros (només du *dit polze*)
encorfar o encostrar (fer costra la ferida)
engolit (molt prim per una malaltia)
entecós (que patix una malaltia ctònica)
escara (corfa fosca d'una cremada o per cangrena)
escarransir-se (deixar de créixer el cos per malaltia)
febra de la llet (la que tenen les dònnes al poc de parir)
febra quartana (és la febra palúdica)
fòc salvatge (malaltia cutànea)
gleva de mal (costra d'una ferida)
gobanella (du la forma catalana *canell* i també la valenciana *monyica*)
graduador (du només *termòmetre*)
mamantona (instrument per a traure la llet de les mamelles)
recialla (seqüela)
retentar (reaparéixer una malaltia)
retornada (*recaida*)
romana o romaneta (àxis, segona vèrtebra cervical)
secundines (membranes i placenta que volten el feto)
sumar (supurar)
tramús (estomatitis)
vena del pols (artèria)

8.- Formes valencianes que remet en a les catalanes o a formes sinònimes innecessàriament.

budell: remet a intestí
floronco: remet al català *furóncol*
galta del cul: remet al català *natja*
gotirló: remet al català *goll* (castellà *bocio*)
pèl de mamella: remet al català *casadura*

9.- El vocabulari dona entrada a formes catalanes o molt arcaiques innecessàriament remetent-les a les valencianes

ossada remet al valencià ossamenta
pelladura remet al valencià encarnadura
penelló remet al valencià prunyó (*sabañón*)
penjall remet al valencià penjoll
punyida remet al valencià punchada
purga remet al valencià porga
purgar remet al valencià porgar
rosa remet al valencià pallola
sarampió remet al valencià pallola
urçol remet al valencià mussol
verola remet al valencià pigota
xarampió remet al valencià pallola

10.- El vocabulari ignora les variants valencianes.

Du variants d'una mateixa forma catalana *sarampió*, *xarampió*, però oblida les variants valencianes d'una mateixa forma, per exemple dona *cua*, però no dona l'atra variant valenciana *coa*, dona *tap*, però no *tapó*, dona *tartamut*, però no *tartall* o *tartallós*, dona *arrel*, però no *rail* o *arrail*.

ERRATES

Diu *motilitat* i ha de dir *movilitat*